

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Maria Epelde Arriola

*Elgoibar,
Gipuzkoa
(1916-2011)*

Aurkibidea

Biografia

Mutrikun jaio zen 1916ko abenduaren 3an, Sakoneta baserrian. Zortzi anai-arrebatatik 5.ena da bera, eta denak bizi ziren baserri hartan, baita aitona-amonak ere. Sei urte ingururekin hasi zen eskolan eta 11 urterekin utzi egin zuen eskola lanean hasteko. 13 urte zituela, baina, etxetik alde egin behar izan zuen gerra pasa arte, eta Bilbora joan zen bere bi ahizpak han baitzeuden etxe batean zerbitzatzen. Bueltatu zenean, Arriola tabernan hasi zen lanean, eta 28 urterekin Valerio Esnaola "Musillonekuarekin" ezkondu zen.

Zintak

EGB-017

- **Proiektua:** Elgoibartarren esanetan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Leon, Jabi
- **Data:** 2002-04-16
- **Iraupena:** 90 min
- **Euskarria:** Mini Disc
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber

Pasarteak

1. 1916an Mutrikuko Sakonetan jaioa

- **Erref:** EGB-017/001
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:15
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Mutrikuko Sakoneta baserrian jaio zen 1916an. Gurasoak hil zirenean baserria saldu egin zen. 8 anai-arreba ziren eta aitaren gurasoak ere beraiekin bizi ziren. Aita Sakonetakoa eta ama Etxebarrikoa zituen. Anai-arrebetan bosgarrena zen.

2. 13 urterekin Mutrikun ogia banatzen eta gero Bilbora neskame

- **Erref:** EGB-017/003
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:02:08. **Bukatu:** 00:02:48
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

<p>13 urterekin Mutrikura joan zen ogiak banatzera eta gero ahizpa zuen Bilbon eta hara joan zen gerra bukatu artean neskame lanetara.</p>

Transkripzioa

- Baiña ni basarrixan asko ez nitzan eon. Hamahiru urtekin erten naban. Hori kuadruori nerie da. Eta Mutrikun eon nitzan ogixak partitzen. Eta gero han bi urte in nittuan ta gero aitzak zela Bilbon naukezen bi, ba, Bilbora juan nitzan, etxe partikular batera zerbitzera jun nitzan. Eta gero Bilbon eon nitzan, ba, ba, gerria pasau arte.
- Gerria pasau arte.
- Pasau arte. Ezin geinken etorri hona. Gu han bestiekin geunden ta hona ezin geinken pasau. Aitta ta ama hemen zeuden baiña gu ezin pasau ta han eon giñan Bilbon. Eta gero, gerria amaittu zanian, etorri giñan basarrira.

3. Elgoibarko "Arriola" tabernan aritu zen lanean

- **Erref:** EGB-017/004
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:02:48. **Bukatu:** 00:03:56

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

28 urterekin ezkondu eta Elgoibarrera joan zen eta bertan jarri zen bizitzen. Arriolanekoa tabernakoak lehengusuak zituen eta hara joan zen lanera. Senarra bertan ezagutu zuen.

4. Etxeko atea trangarekin bakarrik ixten zen

- **Erref:** EGB-017/006
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:04:25. **Bukatu:** 00:06:02

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Bere baserría nolakoa zen deskribatzen du. Etxe ataritik pasatzen zen jendea Eibar eta inguruko herrietara joateko. Ez zuten etxeko atea sekula giltzaz ixten, trangaz ixten zuten.

5. Baserriko lanetatik bizi ziren

- **Erref:** EGB-017/007
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:06:02. **Bukatu:** 00:07:10

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

Aitak baserriko lana egiten zuen eta Mariak eta anai-arrebek ere baserriko lanetan jarduten zuten. Sagardoa egiten zuten etxean eta ganadua zuten. Urik ez zuten etxean.

6. Jauna hartzeko dotrina jakin behar buruz

- **Erref:** EGB-017/009
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:07:47. **Bukatu:** 00:09:35

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>San Isidro eskolara joan zen jaunartzea egin arte, 11 urtera arte, zazpirekin hasita. Dotrinari ematen zitzaion garrantzia handiena eta konfesatzera joandakoan dotrina ez bazekiten ez zuten jaunik hartzen.</p>

7. Euskaraz ikasten zuten

- **Erref:** EGB-017/010
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:09:35. **Bukatu:** 00:10:40

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Maisuen izenak aipatzen ditu. Euskaraz ikasten zuten eta neska eta mutil batera joaten ziren.

8. Eskolatik atera orduko, etxera lanera

- **Erref:** EGB-017/011
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:10:40. **Bukatu:** 00:11:45

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Eskolatik atera eta etxera joan behar izaten zuten lanera. Goiz eta arratsalde izaten zuten eskola eta oporrak gutxitan izaten ziren.

9. Eskola liburuak eta zigorrak

- **Erref:** EGB-017/012
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:11:45. **Bukatu:** 00:13:47

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Maistra elgoibartarra izan zuen. Liburu gutxi izaten zituzten eskolan. Piper eginez gero belaunikatuta edukitzen zituzten zigortuta.</p>

10. 17-18 urterekin Bilbon neskame

- **Erref:** EGB-017/014
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:14:23. **Bukatu:** 00:16:09

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Kafetegiak eta gozotegiak
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

17-18 urterekin Bilbon egon zen neskame etxe batean. Ahizpak ere han zeuden lanean beste etxe batzuetan. Mariarekin beste hiru egon ohi ziren eta "Campos Eliseos"era joaten ziren lagunekin dantza egitera. 15 egunean behin jaisten ziren kalera.

11. Umetako gaiztakeria eta ibilerak Mutrikun

- **Erref:** EGB-017/015
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:16:09. **Bukatu:** 00:18:04

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

<p>Mutrikun gazte guztiak ezagunak ziren eta auzoan bertan egoten ziren. Umetako gaiztakeriak aipatzen ditu. Arno mendira eta Arno-atera joaten ziren erromeriara dantzara. Bertako gizonak jo ohi zuen soinua.</p>

12. Arnoateko erromeriak

- **Erref:** EGB-017/016
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:18:04. **Bukatu:** 00:19:05

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Jai-giroa » Kandelario Eguna

Laburpena:

Arnoaten pazko eta kandelario egunetan egiten zen erromeria eta inguruko herrietako jendea joaten zen. Jana baserrian ematen zuten.

13. Umetako jantziak

- **Erref:** EGB-017/018
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:20:48. **Bukatu:** 00:22:07

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Umetan bata, jertse eta abarkak jantzi ohi zizkien. Arropa onena igandetarako uzten zen eta amak egiten zizkien jantziak.

14. Neska-mutilen nobio garaietako kontuak

- **Erref:** EGB-017/020
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:23:20. **Bukatu:** 00:26:04

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

<p>Neska-mutilek erromerietan ezagutzen zuten elkar eta etxerakoan mutilek neska-laguntzea egin ohi zuten. Gustukoarekin hasteko dantza eskatzen zuten. Lehenengo izan zuen mutil-lagunaren inguruko kontuak kontatzen ditu. Garai hartan matxismo izugarria zegoen, etxean emakumeek egin behar izaten zuten lana.</p>

15. Debako hotelean, Ondarroan neskame eta Elgoibarko Arriola tabernan lanean

- **Erref:** EGB-017/021
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:26:04. **Bukatu:** 00:27:13

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Hotelak eta pentsioak

Laburpena:

Bilbotik bueltan Debako hotelean zerbitzari eta Ondarroan neskame egon zen Elgoibarrera bueltatu aurretik. Elgoibarren Arriola tabernan hasi zen lanean eta bertan ezagutu zuen gero bere senarra izango zena.

16. Herritar gehienak Sigman lanean

- **Erref:** EGB-017/022
- **Iraupena:** 0:03:50. **Hasi:** 00:27:13. **Bukatu:** 00:31:03

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Arriola tabernaren kokapena azaltzen du; tabernaren inguruko kontuak. Herri guztiak Sigma lantegian lan egiten zuen eta jende asko hurbiltzen zen tabernara. Gizonak Gabilondo lantegian lan egiten zuen eta lantegia Gasteizera eraman zutenean beraiek herrian geratu eta Aldanondo kooperatiban hasi zen lanean.

17. Elgoibarko "Odeon" zinema

- **Erref:** EGB-017/023
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:31:03. **Bukatu:** 00:33:43

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:

Elgoibarren "Odeon" deituriko antzokia zegoen eta bertan pelikulak botatzen zituzten. Maria gustura joaten zen zinera igandero; 5etatik 7retara izaten zen eta Sara Montiel eta Cantinflasen pelikulak jartzen zituzten.

18. Senarraren familia, soinujole mundukoa

- **Erref:** EGB-017/025
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:35:47. **Bukatu:** 00:38:04

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Aisia » Kultura » Zinema
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Zinea amaitzean, igandero, dantza egoten zen plazan, iluntzean hasita. Orduko bandako partaideak izendatzen ditu. Mariaren senarraren familiakoak soinujole eta soinu munduarekin lotura handia zutenak ziren: Gelatxo soinujole ezaguna Mariaren koinatua zen.</p>

19. Garai hartan Elgoibarren euskara nagusi

- **Erref:** EGB-017/026
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:38:04. **Bukatu:** 00:40:15

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Elgoibarren euskaraz egiten zen gehien, Mariak erdaraz gutxi zekien. Arriola tabernan ere euskaraz egiten zen.

20. Elgoibarko festak

- **Erref:** EGB-017/028
- **Iraupena:** 0:04:00. **Hasi:** 00:42:33. **Bukatu:** 00:46:33

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

Mariarentzat Elgoibarko jai politenak San Bartolomeak izaten ziren. Sokamuturra eta banda militarra egoten ziren eta banda asko gustatzen zitzaion. Txiki eguna egun handia izaten zen. Trinitadeetan tanborrada egoten zen, baina ez ziren festa garrantzitsuak. Elgoibarko auzoetako erromeriak aipatzen ditu.

21. Etxeko jatorduetako jakiak

- **Erref:** EGB-017/029
- **Iraupena:** 0:03:24. **Hasi:** 00:46:33. **Bukatu:** 00:49:57

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserría » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

<p>Goizetan 8retan jaikitzen ziren eta eskolara 9etarako joaten ziren. Eskolarik ez zutenean etxeko lanetan aritzen ziren. Arto-esnea, morokila, kafesnea, baba, berdura eta abar jaten zuten. Larruskaingo errotaraino joaten ziren artoa ehotzera eta ogia etxean egiten zuten. Etxean egindako sagardoa edaten zuten.</p>

22. Mezara igandero

- **Erref:** EGB-017/030
- **Iraupena:** 0:02:51. **Hasi:** 00:49:57. **Bukatu:** 00:52:48

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

<p>Igandero joaten zen mezara goizean sei eta erdietarako. Apaizak izendatzen ditu. Parrokiara joaten ziren. Santa Klarako parrokia aipatzen du eta haien inguruko kontuak.</p>

23. Jaunartzea Mutrikun eta ezkontza Elgoibarren

- **Erref:** EGB-017/031
- **Iraupena:** 0:03:46. **Hasi:** 00:52:48. **Bukatu:** 00:56:34

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Jaunartzea Mutrikun egin zuen 11 urterekin. Jantzi dotorea eraman zuen. Ezkondu Elgoibarren egin zen; goizeko 6etan izan zen elizkizuna. Ezkonbidaia Donostiara joan ziren bi egunerako. Ezkondu ondorengo bizilekuak aipatzen ditu.

24. Elgoibarko prozesioak

- **Erref:** EGB-017/032
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:56:34. **Bukatu:** 00:58:48

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

Bi seme izan zituen. Mutrikun egondakoa bazen ere elgoibartartzat dauka bere burua. Elgoibarko prozesioetan bere senarra eta anaia santua eramatera joaten ziren. Prozesio ezberdinak aipatzen ditu.

25. Lehenengo kotxe, irrati eta telebistak

- **Erref:** EGB-017/038
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 01:08:36. **Bukatu:** 01:11:40

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Kultura » Aisia » Hedabideak » Irratia

Laburpena:

<p>Elgoibarko lehenengo kotxeak zeintzuk izan zituzten aipatzen du. Irratia Mutrikun izan zuen lehenbiziko aldiz. Arrate irratia entzuten zuten; soinua izaten zen nagusiki. Telebista Elgoibarren zegoela izan zuen lehenbizikoz, semeek erosita.</p>

26. Errepublikak garaia

- **Erref:** EGB-017/040
- **Iraupena:** 0:03:57. **Hasi:** 01:14:00. **Bukatu:** 01:17:57

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1923-1931: Primo de Rivera
- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa

Laburpena:

Primo de Riveraren inguruko kontuak. Errepublikak eragin txarra izan zuen Mariaren ustez, gerra zetorrela ikusten zen. Gerra atera zenean, Maria Bilbon zegoen eta aberatsek dirua ezkutatu eta jendea lan eta diru gabe geratu zen. Uda pasatzera Algortara joaten ziren eta han zeudela ikusi zituzten gerra zibileko karlistak.

27. Gerra garaian, Laredora ihesi

- **Erref:** EGB-017/041
- **Iraupena:** 0:09:39. **Hasi:** 01:17:57. **Bukatu:** 01:27:36

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra garaian, Donostiako neska bat eduki zuten etxean. Maria ahizparen etxean egon zen, eta handik Laredora ebakatu zituzten gauez trenez. Atarietan ezkutatzuz joan ziren, baletatik babesteko. Ahizpa eta sendikoei buruzko kontuak kontatzen ditu. Jatekoa bazuten, baina ardorik ez, eta askok koñaka edaten zuten.

Epelde Arriola, Maria | ahotsak.eus Orr.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-12-04

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com